

ปัจจัยผลึกและปัจจัยตั้งในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชน ในพื้นที่ภาคเหนือของประเทศไทย

ศรินธร ไชยรัตน์¹ สร้อยบุบผา สาสตร์มูล² สุทธิพงษ์ สุวรรณสาธิต³

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยผลึก และปัจจัยตั้งที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเข้ามาท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชนในพื้นที่ภาคเหนือของประเทศไทยภายใต้กรอบแนวคิดปัจจัยผลึกและปัจจัยตั้งวิธีการดำเนินการวิจัย ประกอบด้วย การสัมภาษณ์เชิงลึกและการสำรวจข้อมูลจากแบบสอบถามกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงและเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้นำชุมชน ผู้ประกอบการท่องเที่ยวในชุมชนมัคคุเทศก์ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชน กลุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิจากนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางท่องเที่ยวในชุมชนภาคเหนือจำนวน 398 ตัวอย่างจาก ชุมชน 6 ชุมชน ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยแบบจำลองสมการเชิงเส้นตรง แบบจำลองสมการถดถอยปัวส์ซอง และแบบจำลองสมการถดถอยปัวส์ซองที่มีศูนย์จำนวนมาก

ผลจากการศึกษาพบว่า ปัจจัยในการเดินทางท่องเที่ยว ตามกรอบแนวคิดปัจจัยผลึก และปัจจัยตั้ง วรรณกรรมและงานวิจัยด้านการท่องเที่ยวพบ 10 ปัจจัยจึงใจที่นักท่องเที่ยวเลือกเดินทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศชุมชนภาคเหนือของประเทศไทยปัจจัยตั้งที่มีความสัมพันธ์มากที่สุด คือ ความสามารถในการเข้าถึง สิ่งอำนวยความสะดวกและกิจกรรมการท่องเที่ยว ปัจจัยรองลงมา คือทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม ปัจจัยผลึกที่มีความสัมพันธ์มากที่สุด คือ การพัฒนาตนเอง รองลงมาคือ สถานภาพ

คำสำคัญ: ท่องเที่ยวโดยชุมชน; การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ; ปัจจัยผลึก; ปัจจัยตั้ง; พฤติกรรมการท่องเที่ยว

ประเภทบทความ: บทความวิจัย

การอ้างอิง:

ศรินธร ไชยรัตน์, สร้อยบุบผา สาสตร์มูล และสุทธิพงษ์ สุวรรณสาธิต. (2563). ปัจจัยผลึกและปัจจัยตั้งในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชนในพื้นที่ภาคเหนือของประเทศไทย. *วารสารดุสิตบัณฑิตทางสังคมศาสตร์*, 10(1), 211-224.

¹ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

1 ม. 20 ถ.พหลโยธิน ต.คลองหนึ่ง อ.คลองหลวง จ.ปทุมธานี 13180, ประเทศไทย

อีเมล: Sarintorn@vru.ac.th

^{2,3} วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์, ศาลายา จ.นครปฐม

Push and Pull Factors in Ecotourism by Community-Based In the Northern Area of Thailand

Sarintorn Chaiyarat¹ Soibuppha Sartmool² Suttipong Suwannasatit³

Abstract

This research attempted to study Push-Pull Factors influencing on tourists' behavior of community-based ecotourism approach in the Northern Thailand. The conceptual framework was based on Push-Pull model to explore tourists travelling behaviors. The research methodologies consisted of in-depth interview as well as survey by questionnaires from the community leaders, tourism entrepreneurs, tour guides, and those people involved in ecotourism community. The purposive random sampling was used to select 398 tourists in the six ecotourism communities. Data were analyzed by linear regression model, poisson regression model, and zero inflated poisson regression model.

The results indicated that factors motivating tourists' decision on traveling to community-based ecotourism consisted of 10 elements. Pull factors affecting tourist's decision most were accessibility to facilities and travel activities, followed by natural resources and culture. Meanwhile self development and status were respectively the two major push factors which affected decision.

Keywords: Community Based Tourism; Ecotourism; Push Factors; Pull Factors; Tourist Behavior

Type of Article: Research Article

Cite this article as:

Chaiyarat, S., Sartmool, S., & Suwannasatit, S. (2020). Push and pull factors in ecotourism by community-based in the Northern Area of Thailand. *Ph.D. in Social Sciences Journal*, 10(1), 211-224.

¹ Valaya Alongkorn Rajabhat University in the Royal Patronage,

1 M. 20, Phahonyothin Road, Khlong Nueng Subdistrict, Khlong Luang District, Pathum Thani Province 13180, Thailand

E-mail: Sarintorn@vru.ac.th

^{2,3} Rajamangala Rattanakosin College of Innovative Management, Salaya, Nakhon Pathom Province.

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันรูปแบบการท่องเที่ยวในประเทศไทยเริ่มมีการเปลี่ยนแปลงจากการท่องเที่ยวแบบมวลชน (mass tourism) เป็นการท่องเที่ยวที่เน้นตลาดเฉพาะกลุ่ม (niche market) มากขึ้น เช่น การท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ (natural base tourism) และการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม (cultural base tourism) เป็นต้น ทั้งนี้ การท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติที่สำคัญของประเทศไทย คือ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (ecotourism) เนื่องจากเป็นการท่องเที่ยวที่มุ่งเน้นการชื่นชม ศึกษาเรียนรู้ และสัมผัสธรรมชาติเป็นหลัก (Boo, 1991, pp 4-8) จึงทำให้ประเทศไทยมีความได้เปรียบด้านที่ตั้ง และมีฐานทรัพยากรธรรมชาติที่สวยงามทั่วทุกภาคของประเทศไทย ที่ดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาท่องเที่ยว นอกเหนือจากอุทยานแห่งชาติ วนอุทยาน และเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าแล้ว ชุมชนที่มีศักยภาพในการจัดการการท่องเที่ยวก็นำทรัพยากรที่มีอยู่ให้บริการและจัดกิจกรรมท่องเที่ยว ชุมชนจึงเริ่มก่อตัวและเติบโตคู่ขนานไปกับการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยหน่วยงานที่รับผิดชอบในระดับพื้นที่ภายใต้โครงการท่องเที่ยวเพื่อชีวิตและธรรมชาติ (Responsible Ecological Social Tours Project - REST)

การท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community Based Tourism; CBT) เป็นการท่องเที่ยวที่ชุมชนเป็นผู้กำหนดทิศทางการจัดการท่องเที่ยวเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ควบคู่ไปกับความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม สังคม และวัฒนธรรม โดยมีกรมการพัฒนาชุมชนที่ได้รับมอบหมายจากกระทรวงมหาดไทยให้ดำเนินการส่งเสริมหมู่บ้าน OTOP เพื่อการท่องเที่ยวมาตั้งแต่ปี 2549 และจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 พ.ศ. 2555 - 2559 มีวัตถุประสงค์ในการฟื้นฟูและกระตุ้นภาคการท่องเที่ยวให้ขยายตัว และเกิดความยั่งยืนและการจัดการท่องเที่ยวที่รับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมเพิ่มมากขึ้นเช่นโครงการ

ชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี เมื่อปี 2561 โดยกรมพัฒนาชุมชนดำเนินการส่งเสริมด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชน จำนวนทั้งสิ้น 3,573 ชุมชนสอดคล้องกับนโยบายของภาครัฐที่ได้ส่งเสริมการท่องเที่ยวเมืองรองโดยการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) ได้ส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวท้องถิ่นไทย ภายใต้แนวคิด “ชุมชนเติบโต เมืองไทยเติบโต” Amazing Thailand Go Local ส่งผลให้นักท่องเที่ยวนั้นเพิ่มจำนวนจาก 50 ล้านคนในปี 2554 เป็นจำนวน 90 ล้านคนในปี 2561 และมีจำนวนนักท่องเที่ยวเติบโตในทุกจังหวัด จากสถิติจำนวนนักท่องเที่ยวเมืองหลักในปี 2561 มียอดนักท่องเที่ยวรวม 212 ล้านคน คิดเป็นสัดส่วน 70.24% ของทั้งประเทศ ส่วนการท่องเที่ยวในเมืองรอง 90 ล้านคน คิดเป็น 29.76% ซึ่งสามารถสร้างรายได้ให้กับประเทศไทยถึง 2.66 แสนล้านบาท (Institute for small and medium enterprise development, 2018)

จากแนวโน้มรูปแบบการท่องเที่ยวที่เปลี่ยนแปลงและนโยบายภาครัฐที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวในทุกจังหวัด จึงทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชนในภาคเหนือของประเทศไทย เพื่อศึกษาปัจจัยหลัก และปัจจัยดิ่งที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเข้ามาท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชน เนื่องจากการจัดท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชนองค์ประกอบด้านพื้นที่นั้นมีความสำคัญ และชุมชนในภาคเหนือของประเทศไทยนั้นมีลักษณะทางกายภาพและแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่งดงาม มีวัฒนธรรมท้องถิ่นที่เป็นเอกลักษณ์ และมีศักยภาพในการจัดกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงนิเวศจากทรัพยากรของชุมชนได้อย่างหลากหลาย เช่น กิจกรรมเดินป่าตามเส้นทางศึกษาธรรมชาติ กิจกรรมชมทัศนียภาพในธรรมชาติ กิจกรรมศึกษาเรียนรู้วิถีชีวิต กิจกรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การให้บริการและสิ่งอำนวยความสะดวกตามบริบทของชุมชนเช่น บริการที่พักค้างแรม ร้านค้าชุมชน ร้าน

อาหาร บริการข่าวสารท่องเที่ยว บริการการเดินทาง และการขนส่ง การผลิตสินค้าจากวัตถุดิบและวัสดุที่มีอยู่ในชุมชนเพื่อจำหน่าย

จึงทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาชุมชนต้นแบบเชิงนิเวศในกลุ่มจังหวัดภาคเหนือ ที่มีการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชนได้แก่ ชุมชนบ้านแม่กำปอง ชุมชนบ้านแม่กลางหลวง ชุมชนบ้านปาง จ.เชียงใหม่ ชุมชนบ้านแม่ละนา ชุมชนบ้านจำป๋อ จ.แม่ฮ่องสอน และบ้านป่าเหมี้ยง จ.ลำปาง ภายใต้โครงการเที่ยวหลากหลายสไตล์ภาคเหนือ (miracle lana) ที่สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดเชียงใหม่และสถาบันการท่องเที่ยวโดยชุมชนได้เข้ามาให้การสนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชน เพื่อให้ชุมชนได้มีแนวทางการวางแผนกลยุทธ์ให้สอดคล้องกับการตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยวควบคู่ไปกับการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดความยั่งยืน

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาปัจจัยหลักและปัจจัยดิ่งที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเข้ามาท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่ภาคเหนือของประเทศไทย

นิยามศัพท์

1. **การท่องเที่ยวโดยชุมชน** หมายถึง การท่องเที่ยวที่คำนึงถึงความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม สังคม และวัฒนธรรม กำหนดทิศทางการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน เพื่อชุมชน และชุมชนมีบทบาทเป็นเจ้าของ มีสิทธิในการดูแลเพื่อให้เกิดการเรียนรู้แก่ผู้มาเยือน
2. **การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ** หมายถึง การท่องเที่ยวที่มุ่งเน้นการชื่นชม ศึกษาเรียนรู้และสัมผัสธรรมชาติเป็นหลัก
3. **ปัจจัยหลัก** หมายถึง ปัจจัยที่เกิดจากความต้องการจากภายในของนักท่องเที่ยวที่ส่งผลต่อ

พฤติกรรมและการตัดสินใจในการเดินทางท่องเที่ยว ได้แก่ ความต้องการด้าน กายภาพ สถานภาพ การพัฒนาตนเอง วัฒนธรรม อารมณ์และความรู้สึก และความต้องการส่วนบุคคล

4. **ปัจจัยดิ่ง** หมายถึง ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อมของชุมชน ได้แก่ ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งอำนวยความสะดวก ความสามารถในการเข้าถึง และกิจกรรม

5. **พฤติกรรมการท่องเที่ยว** หมายถึง พฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศชุมชน ได้แก่ การเยี่ยมชมสถานที่ท่องเที่ยวที่ยังไม่เคยไป การศึกษาเรียนรู้ และการพัฒนาตนเอง

ขอบเขตการศึกษา

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เพื่อศึกษาปัจจัยแรงจูงใจที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจท่องเที่ยวเชิงนิเวศในชุมชนภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย ตามองค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยเจาะจงเลือกชุมชนที่มีการจัดการท่องเที่ยวในชุมชนเป็นตัวแทนในการศึกษาจากฐานข้อมูลของสถาบันการท่องเที่ยวโดยชุมชน (CBT-Community Based Tourism) จำนวน 6 ชุมชนในพื้นที่ 3 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดลำปาง และจังหวัดแม่ฮ่องสอน ระยะเวลาในการวิจัยตั้งแต่เดือนมกราคม 2560 ถึง เดือนธันวาคม 2560

ประโยชน์ที่รับจากการวิจัย

1. ชุมชนในพื้นที่ภาคเหนือของประเทศไทยทราบปัจจัยหลักและปัจจัยดิ่งที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเข้ามาท่องเที่ยวในชุมชน
2. ชุมชนในพื้นที่ภาคเหนือของประเทศไทยสามารถบูรณาการองค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษามาปรับใช้กับการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชน

ให้สอดคล้องกับการตัดสินใจของนักท่องเที่ยวสามารถใช้ทรัพยากรท่องเที่ยวของชุมชน โดยมีการอนุรักษ์ธรรมชาติ วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมทางกายภาพของชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดความยั่งยืน

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากแนวคิดเรื่องแรงจูงใจในการท่องเที่ยว Travel Motivation ทฤษฎีลำดับขั้นของ มาสโลว์ (Hollway, 2002, p. 64) กล่าวถึงลำดับความต้องการของมนุษย์ในบริบทของการท่องเที่ยว และการเดินทางท่องเที่ยวในรูปแบบที่แตกต่างกัน (Chen, 2011, pp. 349-364)

โดยเริ่มจากความต้องการขั้นพื้นฐานไปยังความต้องการในลำดับที่สูงกว่า เพื่อตอบสนองต่อ แรงผลักดัน ซึ่งเป็นความปรารถนาจากภายในและเดินทางไปยังสถานที่ท่องเที่ยว (Dann, 1977, pp. 184-194) ในบริบทของการท่องเที่ยวอธิบายถึงปัจจัยหลัก คือสาเหตุที่ทำให้นักท่องเที่ยวนั้นเกิดแรงจูงใจและออกเดินทางท่องเที่ยว และปัจจัยดึง คือองค์ประกอบของสถานที่ท่องเที่ยวที่เลือกเป็นจุดหมายปลายทาง จากแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยผลักดันและปัจจัยดึง ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยวในรูปแบบที่แตกต่างกัน (ตาราง 1) ได้ดังนี้

ตาราง 1

ปัจจัยผลักดันและปัจจัยดึงที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยวในรูปแบบที่แตกต่างกัน

	ปัจจัยดึง	อ้างอิง		ปัจจัยผลักดัน	อ้างอิง
ทรัพยากรธรรมชาติ	ความต้องการที่จะเห็นทัศนียภาพที่สวยงามแปลกตา	Klenosky(2002), Kim et al. (2005), Yoon and Usal(2005)	กายภาพ	ความต้องการที่จะพักผ่อนและผ่อนคลายหลีกเลี่ยงสภาพแวดล้อมเดิมออกไปสัมผัสกับธรรมชาติ	Klenosky(2002), Yoon and Usal(2005)
	ความสมบูรณ์ในธรรมชาติ			แสวงหาโอกาสเพื่อไปยังสถานที่ที่ไม่เคยไป หรือสถานที่คนส่วนใหญ่ยอมรับและกล่าวถึง	
	การรักษาความปลอดภัย			การแสวงหาความรู้ใหม่ ๆ	
สิ่งอำนวยความสะดวก	การบริการร้านอาหาร ที่พักแรม ข้อมูลข่าวสาร แหล่งความรู้ และการดูแล	Cromton (1979), Yoon and Usal (2005)	สถานภาพ	การแสวงหาความรู้ใหม่ ๆ	Cromton (1979), Dann (1981)
	การรักษาความปลอดภัย			ประสบการณ์ที่แตกต่างและกิจกรรมที่สนใจ	
	เข้าถึงความสะดวก			การเรียนรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรม	
สามารถในการเข้าถึงกิจกรรม	เข้าถึงการให้บริการการเดินทางและการขนส่งที่สะดวก	Kim et al. (2005)	การพัฒนาตนเอง	การแสวงหาความรู้ใหม่ ๆ	Klenosky(2002), Yoon and Usal(2005)
	มีความสร้างสรรค์ มีความแปลกและมีความแตกต่าง			สัมผัสบรรยากาศที่โรแมนติก ต้องการความรู้สึก	
	มีความสร้างสรรค์ มีความแปลกและมีความแตกต่าง			ความสงบ และปลอดภัย	

ตาราง 1

ปัจจัยหลักและปัจจัยดิ่งที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยวในรูปแบบที่แตกต่างกัน (ต่อ)

ปัจจัยดิ่ง	อ้างอิง	ปัจจัยหลัก	อ้างอิง
		ความต้องการใช้เวลาร่วมกับครอบครัว หรือคนรัก เข้าสังคม และรวมตัวกัน ความต้องการแสวงหาพบปะผู้คนในท้องถิ่น ความต้องการที่จะให้รางวัลแก่ตนเอง	Klenosky(2002), Yoon and Usal(2005)

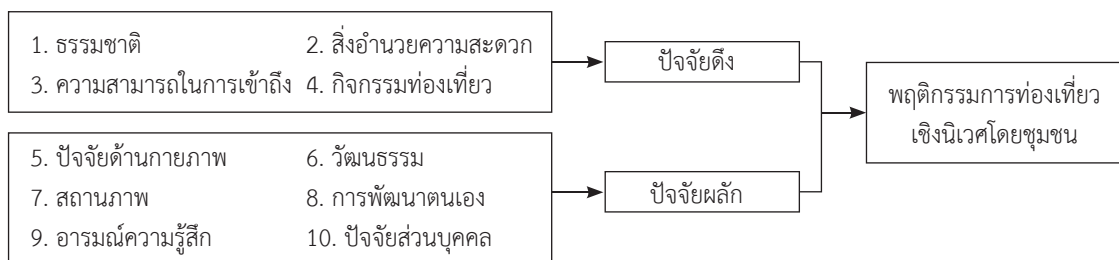
จากตาราง 1 พบว่าแรงจูงใจในการท่องเที่ยวเกิดจากปัจจัยจูงใจที่มีอิทธิพลต่อการเดินทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชน สอดคล้องกับปัจจัยดิ่ง 4 ปัจจัย คือ 1) ด้านทรัพยากรธรรมชาติ เช่น ทัศนียภาพสวยงาม แปลกตา ความสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติ 2) สิ่งอำนวยความสะดวก เช่น ร้านอาหาร แหล่งที่พัก แหล่งความรู้ ความปลอดภัย 3) ความสามารถในการเข้าถึง เช่น การให้บริการขนส่ง การเดินทาง และ 4) กิจกรรมท่องเที่ยว เช่น กิจกรรมท่องเที่ยวที่มีเอกลักษณ์ ประสบการณ์ที่แตกต่าง สอดคล้องกับปัจจัยหลัก 6 ปัจจัย คือ 1) ด้านกายภาพ เช่น ความ

ต้องการพักผ่อน หลีกหนีจากสภาพแวดล้อมเดิม ต้องการไปสัมผัสธรรมชาติ 2) ด้านวัฒนธรรม เช่น เรียนรู้ชีวิต เรียนรู้วัฒนธรรม 3) ด้านอารมณ์และความรู้สึก เช่น ต้องการความตื่นเต้น ท้าทาย 4) ด้านสถานภาพ เช่น ความต้องการไปยังสถานที่ที่ไม่เคยไป 5) ด้านการพัฒนาตนเอง เช่น ความต้องการแสวงหาความรู้ ประสบการณ์ที่แตกต่าง และร่วมกิจกรรมที่สนใจ และ 6) ความต้องการด้านส่วนบุคคล เช่น ความต้องการในการใช้เวลาร่วมกับครอบครัว เข้าสังคม พบปะผู้คนในท้องถิ่น ให้รางวัลแก่ตนเอง

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับ

แรงจูงใจในการเดินทางท่องเที่ยว ดังภาพ 1

ภาพ 1 กรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศชุมชนภาคเหนือ 3 จังหวัด ได้แก่ เชียงใหม่ ลำปาง และแม่ฮ่องสอน

กลุ่มตัวอย่างเชิงคุณภาพ ได้แก่ ผู้นำชุมชน ผู้ประกอบการท่องเที่ยวในชุมชน มัคคุเทศก์ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชน จำนวน 24 ราย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Sampson (1967, pp. 30-38) ว่าควรมีประมาณ 20 ราย โดยทำการสัมภาษณ์ ผู้นำชุมชน 6 ราย ผู้ประกอบการท่องเที่ยวในชุมชน 3 ราย มัคคุเทศก์ 3 ราย ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชน 3 ราย และนักท่องเที่ยว 9 ราย

กลุ่มตัวอย่างเชิงปริมาณ ได้แก่ นักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางท่องเที่ยวใน 3 จังหวัด ได้แก่ เชียงใหม่ ลำปาง และแม่ฮ่องสอน ได้แก่ 1) ชุมชนบ้านแม่กำปอง 2) ชุมชนบ้านแม่กลางหลวง 3) ชุมชนบ้านปาง 4) ชุมชนบ้านป่าเหมี้ยง 5) ชุมชนบ้านแม่ละนา และ 6) ชุมชนบ้านจำโบ้ โดยใช้วิธีแบบบังเอิญในพื้นที่จริง และเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามออนไลน์จากนักท่องเที่ยวที่เดินทางท่องเที่ยวในชุมชนจำนวน 398 ราย

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 เชิงคุณภาพ (แบบสัมภาษณ์) แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง โดยมีแนวคำถามเป็นหลัก และเปิดกว้างสำหรับประเด็นที่อาจเกิดขึ้นระหว่างกระบวนการสนทนา เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยตั้งและปัจจัยผลึกในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชน

2.2 เชิงปริมาณ (แบบสอบถาม) ได้พัฒนาจากการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา ด้วยการเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก และปรึกษาผู้เชี่ยวชาญ ทำให้ได้แบบสอบถามที่ประกอบด้วยคำถามที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยตั้งและปัจจัยผลึก เพื่อเป็นกรอบแนวคิดใน

การศึกษาวิจัย ทำการทดสอบความน่าเชื่อถือของแบบสอบถาม โดยผู้เชี่ยวชาญ และวิเคราะห์ความสอดคล้องภายในของค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาครอนบาช (the coefficient of alpha) ซึ่งมีค่าอัลฟาส่วนใหญ่มากกว่า 0.7 ถือว่า มีความเหมาะสม

3. การเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 เชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลด้วยแบบสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อทำการวิเคราะห์เนื้อหาโดยมีการบันทึกและถอดเทปสัมภาษณ์จากกลุ่มตัวอย่าง นำข้อมูลมาวิเคราะห์ สรุปเนื้อหา และตีความโดยผู้เชี่ยวชาญร่วมกันสรุปปัจจัยตั้ง และปัจจัยผลึก เพื่อเป็นกรอบในการจัดทำแบบสอบถาม

3.2 เชิงปริมาณ เก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยตั้ง และปัจจัยผลึก และวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยแบบจำลองสมการเชิงเส้นตรง แบบจำลองสมการถดถอยปัวส์ซอง และแบบจำลองสมการถดถอยปัวส์ซองที่มีศูนย์จำนวนมาก

4. สถิติที่ใช้ในการศึกษาวิจัย การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (content analysis) และแบบจำลองสมการเชิงเส้นตรง แบบจำลองสมการถดถอยปัวส์ซอง และแบบจำลองสมการถดถอยปัวส์ซองที่มีศูนย์จำนวนมาก

ผลการวิจัย

1. ผลจากการศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยตั้งและปัจจัยผลึก พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยผลึกและปัจจัยตั้ง ปัจจัยผลึกด้านกายภาพ มีความสัมพันธ์กับปัจจัยตั้งด้านทรัพยากรธรรมชาติ (0.489) มากที่สุด ปัจจัยผลึกด้านวัฒนธรรมมีความสัมพันธ์กับปัจจัยตั้งด้านกิจกรรมท่องเที่ยว (0.388) มากที่สุด ปัจจัยผลึกด้านอารมณ์ความรู้สึกมีความสัมพันธ์กับปัจจัยตั้งด้านกิจกรรมมากที่สุด (0.506) ปัจจัยผลึกด้านสภาพภูมิทัศน์มีความสัมพันธ์กับปัจจัยตั้งด้านทรัพยากรธรรมชาติมากที่สุด (0.432) ปัจจัยผลึกด้านการพัฒนาตนเองมีความ

สัมพันธ์กับปัจจัยด้านกิจกรรมมากที่สุด (0.461)
ปัจจัยหลักด้านส่วนบุคคลมีความสัมพันธ์กับปัจจัยด้านกิจกรรมมากที่สุด (0.450)

2. ผลจากการวิเคราะห์สมการถดถอยเชิงเส้น

ตรง (linear regression) สมการถดถอยปัวส์ซอง (poisson regression) สมการถดถอยปัวส์ซองที่มีศูนย์มาก (Zero Inflated Poisson Regression; ZIP) (ตาราง 2)

ตาราง 2

การวิเคราะห์สมการถดถอยเชิงเส้นตรง (linear regression) สมการถดถอยปัวส์ซอง (poisson regression) สมการถดถอยปัวส์ซองที่มีศูนย์มาก (Zero Inflated Poisson Regression; ZIP)

ตัวแปรอิสระ	Linear	Poisson1	Poisson2	ZIP1	ZIP2
ทรัพยากรธรรมชาติ	0.3431	0.7170	0.7686 *	1.0874 *	1.3923 **
สิ่งอำนวยความสะดวก	0.7914 **	1.4162 **	1.3801 **	1.7855 **	1.6348 **
กายภาพ	-	0.1173	0.1738	0.3522	0.5936 *
อารมณ์และความรู้สึก	0.0128				
สถานภาพ	0.1558	0.6773	1.0561 **	0.4808 *	
การพัฒนาตนเอง	0.0763	0.4951	0.1738	0.5833	0.5648 *
ความต้องการส่วนบุคคล	0.4694 **	0.4633	0.7682 **	0.5553	1.0038 **
ความสามารถในการเข้าถึง	0.2182	0.4743	0.2986	0.5123	
กิจกรรม	1.1928 **	1.9287 **	1.9389 **		
วัฒนธรรม	0.3377	0.7063	0.8594 **		
Constant	0.3825 *	0.6144	0.2012		
	-	** -6.5585	** -6.5841	** -4.5852	** -4.4630
	2.2342 *	*	*	*	*
Inflate					
Inflate					
ความสามารถในการเข้าถึง				-20.3894 **	-26.0571 **
กิจกรรม				5.7196	6.2547 **
วัฒนธรรม				10.3162 **	7.8815 ***
Constant				23.4254 **	25.2684 **
				*	*

ตาราง 2

การวิเคราะห์สมการถดถอยเชิงเส้นตรง (linear regression) สมการถดถอยปัวส์ซอง (poisson regression) สมการถดถอยปัวส์ซองที่มีศูนย์มาก (Zero Inflated Poisson Regression; ZIP) (ต่อ)

ตัวแปรอิสระ	Linear	Poisson1	Poisson2	ZIP1	ZIP2
จำนวน	398	398	398	398	398
Log-likelihood	-	-329.56	-890.59	-317.72	-852.46
	366.23				
F-test	33.47	**			
		*			
χ^2 -test		213.25	**	605.97	**
			*	*	*
GOF-test		629.09	**		
			*		
Vuong-test				4.095	***

หมายเหตุ * มีนัยสำคัญทางสถิติ 0.1 , **มีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05, มีนัยสำคัญทางสถิติ 0.01

3. ผลการวิเคราะห์ปัจจัยตั้งและปัจจัยผลก
จำแนกตามลักษณะประชากรศาสตร์ของนักท่องเที่ยว
ที่เดินทางท่องเที่ยวโดยชุมชนภาคเหนือของประเท
ไทย 3 จังหวัด ได้แก่ เชียงใหม่ ลำปาง และแม่ฮ่องสอน
จำนวน 6 ชุมชน พบว่า ปัจจัยตั้งของชุมชนมีความ
แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ($p < 0.05$) ยกเว้นความ
สามารถในการเข้าถึง ที่อยู่ของนักท่องเที่ยว และเพศ
ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ สถานภาพ
การสมรส มีความแตกต่างกันของปัจจัยตั้งด้านสิ่ง
อำนวยความสะดวก ($F = 3.164, p < 0.05$) และ
กิจกรรมการท่องเที่ยว ($F = 4.713, p < 0.001$)
ส่วนปัจจัยผลกด้านการพัฒนาตนเอง ($F = 4.783,$
 $p < 0.001$) และอายุ ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัย
สำคัญ การศึกษา ที่มีความแตกต่างกันของปัจจัยตั้งด้าน
ความสามารถในการเข้าถึง ($F = 4.370, p < 0.001$)
อาชีพ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทุกปัจจัย

($F = 3.387, p < 0.05$) รายได้เฉลี่ย มีความแตกต่าง
กันอย่างมีนัยสำคัญต่อปัจจัยตั้งด้านความสามารถใน
การเข้าถึง ($F = 4.146, p < 0.001$) และปัจจัยผลก
ด้านกายภาพ ($F = 2.838, p < 0.05$)

4. พฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชนพบ
ว่า จำนวนครั้งที่มาท่องเที่ยวในชุมชน มีความแตกต่าง
กันอย่างมีนัยสำคัญต่อปัจจัยตั้งเกือบทุกด้าน ยกเว้น
ด้านกิจกรรมท่องเที่ยว ส่วนปัจจัยผลกด้านกายภาพ
($F = 3.118, p < 0.05$) มีความแตกต่างกันอย่างมี
นัยสำคัญด้านอารมณ์และความรู้สึก ($F = 5.485,$
 $p < 0.001$) และสถานภาพ ($F = 3.743, p < 0.05$)
บุคคลสำคัญที่ทำให้ตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยว มี
ความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญต่อปัจจัยตั้งด้าน
ทรัพยากรธรรมชาติ ($F = 2.401, p < 0.05$) และ
ปัจจัยผลกด้านกายภาพ ($F = 3.055, p < 0.05$)
และสถานภาพ ($F = 2.825, p < 0.05$) วิธีการ

เดินทางมาท่องเที่ยว มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ยกเว้นปัจจัยด้านความสามารถในการเข้าถึง ส่วนปัจจัยผลึกที่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ด้านสถานภาพ ($F = 2.813, p < 0.05$) การพัฒนาตนเอง ($F = 7.637, p < 0.001$) และวัฒนธรรม ($F = 3.442, p < 0.05$) จำนวนคืนในการค้างแรม มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญเฉพาะปัจจัยด้านกิจกรรมท่องเที่ยว ($F = 5.262, p < 0.001$) สถานที่พักค้างแรม และการชมทัศนียภาพธรรมชาติไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ กิจกรรมสันทนาการมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญเฉพาะปัจจัยด้านกิจกรรมท่องเที่ยว ($F = 5.215, p < 0.001$) และปัจจัยผลึกด้านสถานภาพ ($F = 3.506, p < 0.001$) และการพัฒนาตนเอง ($F = 2.251, p < 0.05$) ศึกษาเรียนรู้วิถีชีวิตชุมชน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญเฉพาะปัจจัยด้านกิจกรรมท่องเที่ยว ($F = 2.736, p < 0.05$) และปัจจัยผลึกด้านวัฒนธรรม ($F = 3.129, p < 0.05$) ซื่อสัตย์ซื่อซุมชนมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญเฉพาะปัจจัยด้านกิจกรรมท่องเที่ยว ($F = 3.148, p < 0.05$) และปัจจัยผลึกด้านอารมณ์และความรู้สึก ($F = 2.979, p < 0.05$) รับประทานอาหารท้องถิ่นไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ช่วงเวลาที่เดินทางมาท่องเที่ยว มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญเฉพาะปัจจัยด้านทรัพยากรธรรมชาติ ($F = 3.542, p < 0.05$) และปัจจัยผลึกด้านกายภาพ ($F = 3.920, p < 0.001$) และอารมณ์และความรู้สึก ($F = 4.490, p < 0.001$) ค่าใช้จ่ายในการเดินทางไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ จำนวนสมาชิกที่ร่วมเดินทาง มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญเฉพาะปัจจัยด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ($F = 2.644, p < 0.05$) และปัจจัยผลึกด้านความต้องการส่วนบุคคล ($F = 3.230, p < 0.05$) อยากสัมผัสใกล้ชิดธรรมชาติที่สวยงาม ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ อยากทำกิจกรรมสันทนาการที่ชื่นชอบ มีความแตกต่างกันอย่างมี

นัยสำคัญเฉพาะปัจจัยด้านทรัพยากรธรรมชาติ ($F = 2.471, p < 0.05$) และปัจจัยผลึกด้านกายภาพ ($F = 3.264, p < 0.05$) และสถานภาพ ($F = 3.817, p < 0.001$) ชุมชนมีแหล่งท่องเที่ยวที่หลากหลาย มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญเฉพาะปัจจัยผลึกด้านความต้องการส่วนบุคคล ($F = 2.459, p < 0.05$)

การอภิปรายผล

จากผลการศึกษาชี้ให้เห็นการเดินทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชนภาคเหนือของประเทศไทยเกิดจากปัจจัยจูงใจ ปัจจัยผลึกที่มาจากภายในให้เดินทางท่องเที่ยว ดังนี้

1.1 ด้านกายภาพ (physical) สอดคล้องกับงานวิจัยที่ได้กล่าวถึงปัจจัยด้านกายภาพที่สำคัญต่อการพฤติกรรมการท่องเที่ยว เช่น ความต้องการที่จะพักผ่อนและผ่อนคลาย (Dann, 1981, pp. 187-219) ความต้องการหลีกเลี่ยงจากสภาพแวดล้อมเดิม (Crompton, 1979, pp. 408-424) ความต้องการออกไปสัมผัสกับธรรมชาติ (Oh et al., 1995, pp. 123-137) เช่น ความต้องการอยากออกไปสัมผัสใกล้ชิดกับธรรมชาติ มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการท่องเที่ยวให้นักท่องเที่ยวเลือกจุดหมายการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชน

1.2 สถานภาพ (status) สอดคล้องกับงานวิจัยที่ได้กล่าวถึงสถานภาพ เช่น ความต้องการในการแสวงหาโอกาสไปยังสถานที่ที่ไม่เคยไป หรือสถานที่คนส่วนใหญ่ยอมรับและกล่าวถึง (Crompton 1979, pp. 408-424) เช่น หากชุมชนที่มีการท่องเที่ยวเชิงนิเวศนั้นได้รับการกล่าวถึงมีอิทธิพลต่อการพฤติกรรมการท่องเที่ยวให้นักท่องเที่ยวเลือกจุดหมายการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชนที่ได้รับการกล่าวถึง

1.3 การพัฒนาตนเอง (personal Development) สอดคล้องกับงานวิจัยที่ได้กล่าวถึงปัจจัยด้านการพัฒนาตนเอง เช่น ความต้องการในการ

แสวงหาความรู้ใหม่ๆ (Iso-Ahola, 1982, pp. 256-262) ความต้องการได้รับประสบการณ์ที่แตกต่างและ กิจกรรมที่สนใจ (Oh et al., 1995, pp. 123-137) เช่น กิจกรรมเดินป่าเส้นทางศึกษาวิถีชีวิตในชุมชน ทำให้เลือกจุดหมายการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชน

1.4 วัฒนธรรม (cultural) สอดคล้องกับ งานวิจัยของ (Klenosky, 2002, pp. 385-395) เช่น ความปรารถนาที่จะเรียนรู้วัฒนธรรม วิถีชีวิต ความเป็นอยู่ สภาพแวดล้อม อาชีพ ที่เฉพาะถิ่น เช่น ความ ต้องการเรียนรู้วัฒนธรรม แลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้าน วัฒนธรรม วิถีชีวิต เมื่อเดินทางท่องเที่ยวในชุมชน ดังนั้นปัจจัยด้านวัฒนธรรมมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการท่องเที่ยวและเลือกเป็นจุดหมายการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและพัก ค้างคืนในชุมชน

1.5 อารมณ์และความรู้สึก (emotion) จาก วรรณกรรมและงานวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านอารมณ์และความรู้สึกเป็นความปรารถนาจากภายในของนักท่องเที่ยว นั้นส่งผลต่อพฤติกรรมการท่องเที่ยว เช่น อยาก สัมผัสบรรยากาศที่โรแมนติก ต้องการความสงบและ ปลอดภัย (Oh et al. 1995, pp. 123-137) แต่การ ท่องเที่ยวเชิงนิเวศมุ่งชื่นชม ศึกษาเรียนรู้ และสัมผัส ธรรมชาติเป็นหลัก (Fennell, 1999, p. 8) ดังนั้น ปัจจัยด้านอารมณ์และความรู้สึก จึงไม่มีอิทธิพลต่อ พฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชน

1.6 ความต้องการส่วนบุคคล (personal) จากการศึกษาวรรณกรรมและงานวิจัย พบว่า ปัจจัย ด้านความต้องการส่วนบุคคลเป็นความปรารถนาจาก ภายในของนักท่องเที่ยวส่งผลต่อพฤติกรรมการ ท่องเที่ยว เช่น ต้องการใช้เวลาร่วมกับครอบครัวหรือ คนรัก (Klenosky, 2002, pp. 844-846) ต้องการที่จะ เข้าสังคมและรวมตัวกัน ต้องการแสวงหาพบปะ ผู้คนในท้องถิ่น ต้องการให้รางวัลแก่ตนเอง (Yuan and McDonalds, 1990, pp. 42-44) แต่การท่องเที่ยวเชิง นิเวศมุ่งศึกษาเรียนรู้ ชื่นชม สัมผัสธรรมชาติเป็นหลัก

(Fennell, 1999, p. 8) ดังนั้นปัจจัยด้านความต้องการ ส่วนบุคคล จึงไม่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิง นิเวศโดยชุมชน

2. องค์ประกอบของชุมชนที่เป็นจุดหมายของ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

จากผลการศึกษาชี้ให้เห็นถึง ปัจจัยดัง ที่เป็นอย่างนี้ ประกอบหลักของชุมชนดังนี้

2.1 ทรัพยากรธรรมชาติ (natural) มี อิทธิพลต่อพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Klenosky (2002, pp. 385-395) การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในชุมชนจึง ควรมีการอนุรักษ์ทรัพยากรให้มีความอุดมสมบูรณ์ เนื่องจากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศนั้นมุ่งที่จะศึกษา เรียนรู้ และสัมผัสใกล้ชิดธรรมชาติเป็นหลัก และมี ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมในธรรมชาติน้อยที่สุด ดังนั้น นักท่องเที่ยวจึงมีความปรารถนาที่จะได้อยู่ใกล้ชิด สัมผัสกับธรรมชาติที่มีความอุดมสมบูรณ์ และมีความ สวยงาม

2.2 สิ่งอำนวยความสะดวก (amenities) มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดย ชุมชนภาคเหนือของประเทศไทย ซึ่งสอดคล้องกับ งานวิจัยของ Yoon and Usal (2005, pp. 45-56) เช่น บริการร้านอาหาร บริการที่พักแรม บริการ ข้อมูลข่าวสาร แหล่งความรู้ และการดูแลรักษาความ ปลอดภัย เนื่องจากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศกิจกรรมโดย หลักนั้นเกี่ยวกับธรรมชาติ การอำนวยความสะดวกจึงมี ความจำเป็น เช่น กิจกรรมท่องเที่ยวในธรรมชาติ อาจ จำเป็นต้องมีสิ่งอำนวยความสะดวก หรือที่พักค้างแรม ในชุมชน เพื่ออำนวยความสะดวกตามความเหมาะสม สนับสนุนให้เลือกเป็นจุดหมายของการท่องเที่ยวเชิง นิเวศโดยชุมชน

2.3 ความสามารถในการเข้าถึง (accessibility) สอดคล้องกับงานวิจัยของ McGehee et al. (1996, pp. 45-57) ความสามารถในการเข้าถึงเป็น

ปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการจัดการท่องเที่ยวเนื่องจากการความสามารถในการเข้าถึงที่ยาก (ไกล/ใช้เวลานาน) การเดินทางและการขนส่งสามารถเข้าถึงชุมชนท่องเที่ยวตามความเหมาะสมจะเป็นสิ่งสำคัญต่อการตัดสินใจท่องเที่ยวและพักค้างคืนในชุมชน เนื่องจากสถานที่ท่องเที่ยวที่อยู่ห่างไกล เข้าถึงยาก (ไกล/ใช้เวลานาน) นั้นมีความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรในธรรมชาติ สอดคล้องกับความปรารถนาที่อยู่ภายในที่อยากเรียนรู้ สัมผัสใกล้ชิดธรรมชาติ วิถีชีวิต วัฒนธรรม ดังนั้นความสามารถในการเข้าถึงจึงมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมท่องเที่ยวและเลือกจุดหมายการท่องเที่ยวในเขตและการพักค้างคืนโดยชุมชน

2.4 กิจกรรม (activity) สอดคล้องกับงานวิจัย Fakeye and Crompton (1991, pp. 10-16) กิจกรรมท่องเที่ยวมีความแปลกและมีความแตกต่าง Oh et al. (1995, pp. 123-137) กิจกรรมในการท่องเที่ยวเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการจัดการท่องเที่ยวเนื่องจากสามารถดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเกิดความสนใจ หากชุมชนมีการจัดกิจกรรมที่สร้างสรรค์ มีความแตกต่าง และเป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น จึงมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมเดินทางท่องเที่ยวและเลือกเป็นจุดหมายการท่องเที่ยวในชุมชนและตัดสินใจพักค้างคืนในชุมชน

3. พฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชน

จากผลการศึกษาถิ่นที่อยู่อาศัยมีความสัมพันธ์กับปัจจัยด้านความต้องการส่วนบุคคล สถานภาพเป็นปัจจัยกระตุ้นให้เกิดการตัดสินใจท่องเที่ยว อาชีพ มีความสัมพันธ์กับกายภาพ วัฒนธรรม อารมณ์ความรู้สึก การพัฒนาตนเอง และพฤติกรรมส่วนบุคคล รายได้เฉลี่ยมีความสัมพันธ์กับปัจจัยด้านกายภาพ และอารมณ์ความรู้สึก จำนวนครั้งที่เคยเดินทางมาท่องเที่ยวมีความสัมพันธ์กับปัจจัยด้านกายภาพ วัฒนธรรม อารมณ์ความรู้สึก และสถานภาพ บุคคลที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยว มีความสัมพันธ์กับปัจจัย

ด้านกายภาพ ความต้องการในการเรียนรู้วัฒนธรรม อารมณ์ความรู้สึก และสถานภาพ การวางแผนท่องเที่ยวมีความสัมพันธ์กับปัจจัยด้านอารมณ์ความรู้สึก สถานภาพ และการพัฒนาตนเอง จำนวนคืนในการพักค้างคืน มีความสัมพันธ์กับปัจจัยด้านกายภาพ กิจกรรมท่องเที่ยวที่ดึงดูดนักท่องเที่ยว คือ กิจกรรมสันทนาการ มีความสัมพันธ์กับปัจจัยด้านสถานภาพ และการพัฒนาตนเอง กิจกรรมศึกษาเรียนรู้วิถีชีวิตชุมชนมีความสัมพันธ์กับปัจจัยด้านความต้องการเรียนรู้ วัฒนธรรม กิจกรรมซื้อสินค้าชุมชนมีความสัมพันธ์กับปัจจัยด้านกายภาพ ความต้องการเรียนรู้ วัฒนธรรม และอารมณ์ความรู้สึก ช่วงเวลาในการเดินทางท่องเที่ยวมีความสัมพันธ์กับปัจจัยด้านกายภาพ และอารมณ์ความรู้สึก ค่าใช้จ่ายในการเดินทางท่องเที่ยวมีความสัมพันธ์กับปัจจัยด้าน ด้านอารมณ์ความรู้สึก และความต้องการส่วนบุคคล จำนวนสมาชิกที่ร่วมเดินทางท่องเที่ยวมีความสัมพันธ์กับปัจจัยด้านความต้องการส่วนบุคคล ส่วนสาเหตุที่ทำให้อยากกลับมาท่องเที่ยวอีกเพราะอยากทำกิจกรรมที่ชื่นชอบมีความสัมพันธ์กับปัจจัยด้านกายภาพ อารมณ์ความรู้สึก สถานภาพ และความต้องการส่วนบุคคล (Oh et al. 1995, pp. 123-137)

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชนควรให้ความสำคัญกับการจัดการสิ่งแวดล้อมลดการรบกวนระบบนิเวศของชุมชนได้ดังนี้

1. การบริหารจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชนซึ่งเป็นปัจจัยจุดใจด้าน ปัจจัยดึงดูดและเป็นองค์ประกอบสำคัญของชุมชนโดยการรักษาความสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติ การจัดการดูแลชุมชนเพื่อให้ยังมีทัศนียภาพสวยงามแปลกตาและเป็นเอกลักษณ์นั้นเป็นสิ่งที่ทำให้ชุมชนมีความแตกต่างและมีความน่าสนใจ สอดคล้องกับปัจจัยผลด้านกายภาพของนักท่องเที่ยวที่มีความต้องการพักผ่อน หลีกหนี

จากสภาพแวดล้อมเดิม และตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยว เพื่อใกล้ชิดและสัมผัสธรรมชาติในชุมชน

2. การบริหารจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยชุมชนซึ่งเป็นปัจจัยจุดใจด้าน ปัจจัยดึงดูดปัจจัย ดึงและเป็นองค์ประกอบสำคัญของชุมชน โดยจัดให้มีกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชนที่สอดคล้องกับบริบทพื้นที่ เช่น กิจกรรมท่องเที่ยวที่มีเอกลักษณ์ วัฒนธรรมประเพณี ประสพการณ์ที่แตกต่าง สอดคล้องกับปัจจัยผลักดันด้านอารมณ์และความรู้สึกของนักท่องเที่ยวที่ต้องการความตื่นเต้น ท้าทาย และได้รับประสบการณ์ที่น่าประทับใจ และ การเติมเต็มความรู้ที่ได้รับจากชุมชนทำให้เกิดความเข้าใจในแนวทางการ

ดำเนินชีวิตที่แตกต่าง

ดังนั้นชุมชนจึงต้องจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดย ชุมชนนั้นจำเป็นต้องทราบปัจจัยผลัก (Push Factor) และการส่งเสริมปัจจัยดึงดูด (Pull Factor) ในการท่องเที่ยว เพื่อสร้างคุณค่าในการมาเยือนจากกิจกรรมท่องเที่ยว การสร้างความเข้าใจในบริบทของชุมชนที่เป็นจุดหมาย รองต้องมีแนวทางการจัดการท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับ ความต้องการของนักท่องเที่ยว และจุดหมายปลายทาง หลักที่นักท่องเที่ยวมุ่งที่จะเดินทางไปท่องเที่ยว ชุมชน จึงจำเป็นต้องเสนอทางเลือกที่เหมาะสมเพื่อสร้างการ รับรู้ที่ดี

การอ้างอิง

สถาบันพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม. (2561). *ส่องเทรนด์ การท่องเที่ยวชุมชนมาแรงโอกาสผู้ประกอบการ* การเอสเอ็มอี – ผู้ประกอบการท่องเที่ยวชุมชน. ค้นจาก <https://www.ismed.or.th/index.php>

References

- Boo, E. (1991). *Planning for ecotourism*. Parks, 2(3), 4-8.
- Chen, L. J., & Chen, J. S. (2011). The motivations and expectations of international volunteer tourists: A case study of Chinese village traditions. *Tourism Management*, 32(2) 435-442.
- Crompton, J. L. (1979). Motivation of pleasure vacations. *Annals of Tourism Research*, 6(4), 408-424.
- Dann, G. M. S. (1981). Tourist motivation-an appraisal. *Annals of Tourism Research*, 8(2), 187-219.
- Dann, M. S. (1977). Anomie, ego-enhancement and tourism. *Annals of Tourism Research*, 4(4), 184-194.
- Fakeye, P. C., & Crompton, J. L. (1991). Image differences between prospective, first-time and repeat visitors to the lower Rio Grande valley. *Journal of Travel Research*, 30(2), 10-16.

- Fennell, D. A. (1999). *Ecotourism: An introduction*. Routledge.
- Hollway, J. C. (2002). *The Business of Tourism*. Harlow: Peason Education Limited.
- Institute for small and medium enterprise development. (2018). *Illuminating the trend of community tourism: SMEs entrepreneurs opportunities - community tourism operators*. Retrieved from <https://www.ismed.or.th/index.php>. [In Thai].
- Iso-Ahola, S. E. (1982). Toward a social psychological theory of tourism motivation: A rejoinder. *Annals of Tourism Research*, 9(2), 256-262.
- Kim, S.-S., Lee, C.-K., & Klenosky, D. B. (2005). The influence of push and pull factors at Korean national park. *Tourism Management*, 24(2), 169-180.
- Klenosky, D. B. (2002). The pull of tourism destinations: A means – end investigation. *Journal of Travel Research*, 40(4), 385-395.
- McGehee, N. G., Loker-Murphy, L., & Uysal, M. (1996). The Australian international pleasure travel market: Motivations from a gendered perspective. *The Journal of Tourism Studies*, 7(1), 45-57.
- Oh, H. C., Uysal, M., & Weaver, P. A. (1995). Product bundles and market segments based on travel motivations: A canonical correlation approach. *Journal Hospitality Management*, 14(2), 123-137.
- Sampson, P. M. J. (1967). Commonsense in qualitative research. *Journal of the Market Research Society*, 9(1), 30-38.
- Yoon, Y., & Uysal, M. (2005). An examination of the effects of motivation and satisfaction on destination loyalty: A structural model. *Tourism Management*, 26(1), 45-56.
- Yuan, S., & McDonalds, C. (1990). Motivational determinates of international pleasure time. *Journal of Travel Research*, 29(1), 42-44.